

Toespraak Terugkeerbeleid / eenmalige maatregel
Lars van Troost, Amnesty International Nederland
Plein, Den Haag
9 februari 2004

Dames en heren,

U bent vanochtend naar Den Haag gekomen, naar het parlement gekomen om een veel gehoorde eis kracht bij te zetten: de eenmalige maatregel die het kabinet-Balkenende wil treffen voor langdurig in Nederland verblijvende afgewezen asielzoekers moet van tafel; het is een slechte maatregel, die voor veel te weinig mensen soelaas biedt.

Velen hebben de afgelopen tijd aangedrongen op een ruimhartiger toepassing van de eenmalige maatregel of gepleit voor een heel andere maatregel, zoals een algemeen pardon voor alle 26.000 mensen die, zonder bijzondere maatregel, Nederland zouden moeten verlaten. Ook binnen de politieke partijen, tot binnen regeringspartijen aan toe, zijn zulke geluiden veelvuldig te horen geweest.

De laatste dagen hebben sommigen geopperd: laten wij nog eenmaal ruimhartig zijn, dan kunnen en zullen wij daarna strenger worden. Duizenden, zo niet meer, zo niet allen die nú met uitzetting bedreigd worden, zouden dan toch mogen blijven. Maar anderen komen er dan straks niet meer in. Een nog strenger toelatingsbeleid in de nabije toekomst in ruil voor een ruimhartig uitzettingsbeleid nu.

Ik zeg het maar vast vandaag en op deze plaats: Amnesty International verklaart zich tegen een dergelijke oplossing. Ruimhartigheid vandaag mag geen vrijbrief zijn voor onrechtvaardigheid morgen. Hardvochtigheid morgen niet de prijs van barmhartigheid vandaag.

We zullen moeten aanvaarden dat ook morgen en overmorgen mensen voor vervolging en oorlogsgeweld op de vlucht gaan. We zullen daarom moeten aanvaarden dat een deel van die mensen overmorgen en de dag erna ook in

Nederland en elders in Europa met recht en rede om bescherming zal vragen. Zij mogen dan niet aan de poort geweigerd worden, omdat Nederland nog één keer barmhartig zou zijn geweest, al dan niet tegen de uitdrukkelijke wens van het kabinet.

Maar nu terug naar vandaag. Terug naar de meer dan 20.000 mensen aan wie geen verblijf zal worden verleend op basis van de eenmalige maatregel. Tegen die mensen zegt minister Verdonk: eigen schuld, dikke bult; dan had u maar niet moeten komen. U *hoefde* ook niet te komen, voegt de minister daaraan toe, want als u reden gehad zou hebben om naar hier te vluchten, dan was uw asielaanvraag wel gehonoreerd; immers, Nederland staat bekend om zijn zorgvuldige asielprocedures. Ik vraag de minister: bij wie dan? Bij wie staat Nederland zo bekend?

Volgens de voorzitter van de Commissie Vreemdelingenrecht van de Orde van Advocaten kregen tussen 1993 en 1998 veel asielzoekers juist géén eerlijke procedure. Dat zijn voor een groot deel de mensen over wie het vandaag gaat. Ook Vluchtelingenwerk en Amnesty International hebben in die jaren veel kritiek gehad op verschillende aspecten van de toenmalige asielprocedures.

Volgens Amnesty International, VluchtelingenWerk Nederland, Human Rights Watch en anderen, onder wie de UNHCR, is het hoog tijd ook de *huidige* asielprocedure met betere waarborgen te omkleden --niet om lief te zijn voor zielige mensen, maar om vluchtelingen de bescherming te bieden waarop zij recht hebben.

Minister Verdonk zegt: mensen verwachten een betrouwbare overheid. Ik zeg: kijk dan nog maar eens naar uw criteria voor de eenmalige maatregel. Die maatregel is alleen van toepassing op asielzoekers die sinds 1998 of eerder wachten op een definitieve beslissing op hun *eerste* asielaanvraag. Wie inmiddels een herhaalde aanvraag heeft ingediend, valt buiten de eenmalige regeling. De minister doet daarmee voorkomen alsof zij er absoluut zeker van is dat herhaalde aanvragen geen kans op rechtmatig verblijf opleveren.

De praktijk is simpelweg anders. Amnesty International heeft zich meer dan eens ingezet voor mensen die pas na een tweede, een derde of zelfs een vierde

procedure hun *terechte* asielverzoek zagen ingewilligd. Een betrouwbare overheid doet zich niet zekerder van haar zaak voor dan zij in werkelijkheid is en in redelijkheid kan zijn.

Een betrouwbare overheid verschuilt zich ook niet achter het argument dat als de rechter de eerste asielaanvraag verworpen heeft, het bestuur niet meer naar een tweede of derde aanvraag hoeft te kijken omdat die toch niets kan opleveren. De weerbarstige praktijk heeft ons namelijk anders geleerd. Hoe hard ministers of kamerleden het tegendeel ook beweren of suggereren.

Hoe ook de uitkomst van het debat van vandaag mag zijn, Amnesty International zal zich blijven inzetten voor personen die bij uitzetting te vrezen hebben voor ernstige mensenrechtenschendingen. Een ruimere eenmalige maatregel zou de kans op zulke uitzettingen in de nabije toekomst hebben verkleind.

En nogmaals, mocht het debat tussen kabinet en Tweede Kamer vandaag, ondanks het felle verzet van de regering, een ruimhartiger uitzettingsbeleid opleveren, dan niet ten koste van de vluchtelingen die morgen, overmorgen en daarna onze bescherming nodig hebben. Ruimhartigheid vandaag is geen vrijbrief voor onrechtvaardigheid morgen.

- - - - -